

Fonaments Psicosocials del Comportament Humà**AC4 - Organització i performació de la vida social. Poder, llenguatge, pensament i vida a "1984"****Entrega 20/05/09**

- **PRESENTACIÓ PAC 4**
- **CORRECCIÓ PAC4 (Consultor: Brígida Cristina Maestres Useche)**

PRESENTACIÓ PAC 4: ORGANITZACIÓ I PERFORMACIÓ DE LA VIDA SOCIAL. PODER, LLENGUATGE, PENSAMENT I VIDA A "1984"

Data de lliurament: 20 de maig de 2009

Lectures Obligatòries:

- Mòdul 5 de l'assignatura: "influència, conformitat i obediència. Les paradoxes de l'individu social.
- Resta de mòduls de l'assignatura.
- Orwell, George: 1984. Disponible en: <http://www.ucm.es/info/bas/utopia/html/1984.htm>

Lectures Optatives: materials que el/la consultor/ra considerin necessaris.

Aquesta activitat tindrà qualificació

Valoració: 40%

Aquesta activitat només pot realitzar-se individualment

Presentar i Aprovar aquesta activitat és indispensable per a aprovar l'Avaluació Contínua.

Extensió Màxima: 3.000 (tres mil) paraules

INTRODUCCIÓ

Ha passat molt de temps des que George Orwell, va escriure 1984. No obstant això, no hi ha cap dubte de la vigència d'aquest llibre, encara meyns si pensem que la temporalitat d'un llibre no té per què correspondre's amb la realitat que pretenem percebre al voltant. La nostra labor, en qualsevol cas, serà trobar-nos d'una manera original amb la vigència d'aquest text. En aquest sentit, us convidem des de ja a produir una activitat pròpia, original, que no se sembli en absolut a cap de les reflexions que sobre aquest llibre s'han fet al llarg de la seva vida.

ENUNCIAT

Com us suggeríem, aquesta obra de Orwell, és potser un d'aquets llibres que més s'han llegit en el món. Això explica, que existeixin moltes interpretacions sobre 1984, impossibles de capturar a efectes de la nostra anàlisi. El que farem, per tant, serà un exercici de lectura col·lectiva i un intent d'anàlisi original, individual, que transformi el sentit del llibre en un veritable treball integral dels continguts de l'assignatura. Per tal d'assolir-ho, dividirem aquesta activitat en dues parts:

PART I

Al llarg del quadrimestre, o bé, dintre del termini estipulat per a la realització d'aquesta activitat, heu de fer entre tots "el diccionari de "neolengua", que se'ns va presentant, gota a gota, al llarg de la lectura del llibre. És a dir, heu d'iniciar la lectura del llibre, com a més tard al començament d'unitat, i en el fòrum de l'aula, en una carpeta anomenada "neolengua", heu d'apuntar, aquelles paraules de "neolengua" que us vagin sortint en la lectura, així com el seu significat. També, podeu acompanyar el vostre apunt amb alguna reflexió sobre allò que penseu es pretén al elaborar aquesta paraula o paraules: per exemple, què descriu i què amaga?, quina nova realitat emergeix amb aquest?

PART II

Una cop fet el vostre diccionari i les vostres reflexions, heu de desenvolupar, individualment, en un escrit d'un màxim de 3.000 paraules, una anàlisi original sobre la novel·la de l'Orwell, on féssiu servir com a claus d'interpretació els conceptes estudiats durant l'assignatura (amb especial èmfasi en aquells estudiats en el mòdul 5).

En aquest sentit, us proporcionem unes qüestions, que condensen aspectes de la novel·la i conceptes de l'assignatura, que heu de respondre, encara que no necessàriament de manera seqüencial. És a dir, TOTES LES RESPOSTES han de constar

en el vostre lliurament final, que no tenen per què presentar-se en un format pregunta/resposta. De fet, valorarem que sigueu capaces de realitzar una redacció integral dels temes i conceptes demandats, potser al voltant d'un plantejament propi.

- a) En aquest sentit, com a primera tasca, us demanem fer una introducció al context que ens descriu l'autor. Així, amb ajuda de la noció "Institució Total" de Ervin Goffman, i fent també al·lusió a la noció de "norma social" (especialment, a la seva funció), heu de descriure analíticament el sistema polític que domina a Oceania, tot argumentant per què si o per què no pot interpretar-se com "una institució total". Per tal de complementar aquesta introducció, heu d'identificar algunes normes presents en la narració, establir quin és la seva condició (explícites i implícites), a través de quins mecanismes el sistema intenta fer-les complir i com les sanciona. Recordeu, en el text el narrador reitera sempre sobre aquesta idea: "a Oceania no hi ha lleis, per tant, gens és il·legal". No obstant això, existeixen consignes, màximes, lemes que semblessin estar implicats en la normalització de la vida.
- b) En el primer capítol del llibre, se'ns relata una situació que esdevé diàriament, a les 11, al "Ministeri de la Veritat" (i també potser a tot arreu d'Oceania). Es tracta "dels dos minuts de l'odi". Amb ajuda de la noció "poder de les situacions", i basant-vos en la Teoria de la Dramatúrgia de Goffman, heu d'analitzar el que esdevé durant aquests dos minuts. Concretament, heu d'identificar, l'establishment, públic, actor, regió visible, regió invisible. És important que recordeu, el narrador del llibre, posa en boca del protagonista, Winston Smit, una reflexió molt interessant sobre aquesta situació. En el llibre se'ns diu, que els participants d'els dos minuts de l'odi, no només representaven un paper, sinó que se sorprenien a si mateixos, vivint la situació i experimentant emocions, és a dir, creient-se-les. Per tant, us demanem que la vostra anàlisi aprofundeixi sobre aquesta circumstància, tot ajudant-vos també de les nocions d'influència i "desindividualització" (i, com us dèiem més amunt, del "poder de les situacions").
- c) Al llarg de la lectura, queda clar que la "majoria" està representada pel pensament del partit. "El que controla el pasat, controla el futur, el qual controla el present, controla el pasat", només per citar alguna de les consignes de "Ingsoc". No queda clar, no obstant això, que les "minories" que en el relat se'ns identifiquen, siguin uniformes. Concretament, entre Julia i Winston existien diferents maneres d'entendre el canvi dintre del sistema. Així doncs, amb ajuda dels conceptes que defineixen els processos d'influència, heu d'analitzar les posicions de Julia i de Winston, dintre del concert de veus contràries i favorables que es descriuen al llarg del llibre. Per exemple, podeu especificar: quina és la veu de la majoria; per què? Qui la representa? Què representa la veu de Goldstein? i O'Brien? els "proletaris", quina veu tenen? són Julia i Winston representants d'una minoria nòmica; per què? Recordeu, entre ambdós personatges existeix una diferència generacional que és fonamental en la comprensió de la seva postura (sobre això es fa molta al·lusió en la part II del llibre).
- d) Encara que al llarg del llibre es descriuen tres categories que es corresponen amb tres classes socials, que en opinió del llibre de Goldstein sempre han engendrat un sistema jeràrquic entre dominadors i dominats, existeix en "la pràctica del "doblepensar" una condició que vincula tant a membres del "partit interior" com a membres del "partit exterior" entorn d'una mateixa forma de dominació. TOTS HAVIEN DE PRACTICAR "EL DOBLEPENSAR". Per tant, amb ajuda de la Teoria de la Categorització Social de Tajfel, heu d'explicar-nos per què es diu que "els proletaris no són persones" Tot seguit, heu de descriure el "doblepensar", establir les seves relacions i diferències amb la Teoria de la Disonància Cognitiva de Festinger, i exposar la seva funció, és a dir, què es pretén amb el "doblepensar" i per què els proletaris no han de practicar-ho? Un cop fet tot això, estareu en capacitat d'exposar-nos de manera analítica, és a dir, amb referències del context del llibre, les diferències entre una visió jeràrquica del poder i altra estratègica. Us podeu ajudar, de la noció "obediència a l'autoritat", que s'expressa en el treball que es realitza en el Ministeri de la Veritat (per exemple, quan Winston fa servir el "hablaescribe"), i contraposar-lo al que dèiem més amunt, a la funció que ocupa el "doblepensar" en la conservació del sistema polític a Oceania, tot recordant que fins i tot l'O' Brien, feia servir aquesta tècnica del doblepensar.
- e) En la part I del llibre, quan Winston parla amb el seu company Syme, el filòsof/filòleg, sobre les pretensions de la "neolengua", es estableix una relació molt interessant entre pensament, llenguatge i vida a Oceania (aquesta relació es reprèn també en la part III del llibre). Doncs bé, amb ajuda de la PSC, de la noció "variabilitat del discurs", heu de fer una reflexió sobre el paper del llenguatge en la construcció de la realitat, sobre la relació entre pensament i llenguatge, sobre el paper del llenguatge en la construcció de la realitat. Per tal de fer-ho, heu d'escollir alguna paraula de "neolengua", de les quals heu treballat a l'aula, i explicar-nos què es allò que es pretén amb la construcció d'aquesta paraula?
- f) Recordeu, finalment, que al llarg del text sempre es deia, que al esborrar-se les petjades del context s'esborrava la capacitat per a recordar o per a poder fixar els records individuals. No obstant això, el canvi d'actitud de Winston va requerir una mica més d'esforç. Per tant, heu de recuperar el debat sobre les emocions, realitzat en la pac 1, i

prosseguir en la reflexió sobre el paper del context en la construcció de les emocions, tot comentant-nos la frase final del llibre: "... Amaba al Gran Hermano".

CRITERIS DE VALORACIÓ DE L'ACTIVITAT 4

Per tal de valorar l'activitat els consultors tindrem en compte les competències que es treballen en els estudis de Psicologia. Aquestes competències es concreten en uns objectius d'aprenentatge específics de l'assignatura

Competències transversals:

- Capacitat per a comunicar-se adequadament a través de diferents mitjans.
- Capacitat per a comprendre i respectar la pluralitat d'enfocaments teòrics.
- Capacitat per a realitzar judicis i valoracions crítiques argumentades.

Competències específiques:

- Capacitat per analitzar els processos de construcció dels individus i de les seves realitats socials en el món contemporani.
- Capacitat per a identificar i reconèixer els principis i processos psicosocials que expliquen el comportament de les persones, dels grups i/o de les organitzacions.
- Capacitat per a comparar i posar en relació conceptes, models i posicions teòriques diferents.

Objectius d'aprenentatge de la Unitat 4:

- Comprendre els conceptes principals vinculats a l'estudi de la influència social.
- Reconèixer els processos de construcció d'individus en la nostra societat.
- Proporcionar elements d'interpretació psicosocials als processos que estudiareu al llarg de la carrera.
- Saber situar els diferents conceptes i teories dins els corrents de la Psicologia Social.
- Saber utilitzar els conceptes de l'assignatura de manera argumentada i entenedora.
- Saber reconèixer les diferències entre els diferents corrents de la Psicologia Social.

Indicadors de l'assoliment dels objectius i per tant de les competències:

- Que demostreu la comprensió de la teoria de la "Institució total" de Goffman, així com del concepte de norma social, la seva funció i l'aplicació que es fa al llibre.
- Que demostreu la comprensió i el domini dels conceptes bàsics de la Teoria de la Dramatúrgia de Goffman, y la seva aplicació en l'anàlisi del poder de les situacions.
- Que demostreu la comprensió de les teories de la categorització social i la dissonància cognitiva.
- Que pugueu integrar el conjunt de conceptes que hem estudiat al llarg de l'assignatura per elaborar una comprensió d'un fet o procés des d'una perspectiva psicosocial.
- Que es situen correctament les explicacions, teories i conceptes dins de les diferents corrents de la psicologia social.
- Que l'activitat estigui ben redactada: les frases són gramaticalment correctes, els paràgrafs coherents i el conjunt manifesta una intenció de comunicar quelcom amb sentit.

ATENCIÓ: Tenint en compte que el que es valorarà en aquesta activitat és que sapiguen aplicar aquests plantejaments i teories a l'hora d'analitzar un llibre, no es consideraran com a vàlides, i per tant no seran aprovades, aquelles activitats que:

- Es basin principalment en la descripció teòrica de les teories i conceptes. En aquest sentit, no es tracta de descriure les teories sinó d'aplicar-les i utilitzar-les per a realitzar l'anàlisi com si es tractés d'eines.
- Es centrin fonamentalment en descriure el llibre que heu llegit, sense fer l'exercici d'emprar les teories i eines analítiques que us demanem en l'enunciat.

CORRECCIÓ PAC4 (Consultor: Brígida Cristina Maestres Useche):

Me dispongo a hacer el comentario de la última evaluación. Considero que, en general, las actividades han ido bien. Me he encontrado con actividades muy interesantes, que introducen otros puntos de vista sobre cómo haber interpretado algunas situaciones y/o preguntas demandadas por el enunciado. Concretamente, algunas actividades añaden a la interpretación que hemos hecho sobre los dos minutos del odio, el valor instrumental de la categorización social que expone tajfel en el siguiente sentido: la situación, en concreto, es un procedimiento que fortalece la "ilusión de semejanza" en el endogrupo. Se que en esta pregunta, en concreto, no se demandaba la aplicación de estas teorizaciones. No obstante, me parece interesante hacer extensible esta reflexión, pues nos ayuda a comprender un tanto más, no sólo las estrategias de poder implicadas en la dominación de Oceanía, sino a visualizar, en una escena concreta, por decirlo así, cómo opera la categorización social. Se refuerza, entonces, al endogrupo mediante la creación de un "enemigo común". Esta es la lógica más característica de la guerra, digamos inherente, pero también, es la lógica de construcción de bandos políticos que conculcan la libertad de acción bajo la construcción de un "escenario de polarización". Por lo que respecta a la cuestión sobre la influencia, he dejado abierta la interpretación sobre si Julia Y Winston constituían o no una "minoría nómica". En una cantidad considerable de actividades, no se consideraba esta posibilidad, bien porque Julia es vista en sus acciones como una disidente sin propuestas, bien porque a Winston no se le ve concretar su propuesta. En otra cantidad de actividades, sin embargo, la resolución de la cuestión se hizo de la manera siguiente: Winston si la constituye, no obstante, Julia no. Las razones expuestas tenían que ver con la visión comparativa o de perspectiva del sistema, que albergaba Winston, en contraposición a la circunstancia de que Julia, por haber nacido en la revolución, ya no podía articular el sistema en su percepción. Otras actividades, apostaron por la idea de considerarlos a ambos "minorías nómicas" en función de aquello que para el sistema constituía su dominación. El control del pensamiento. En este sentido, en términos relativos, podría decirse que ambos tenían una propuesta, aunque no pudieran comunicarla por constricciones basadas en el miedo, o como Julia dice, por seguridad. No obstante, pensad, ambos se comprometen ante O'Brien a hacer "cosas impensables" (no en Oceanía, claro), actos de crueldad, o simplemente lo que se les pidiera, con el objeto de cambiar las cosas, incluso a sabiendas de que no podrían verlo. De otro lado, observé complicaciones en muchas actividades, a la hora de diferenciar los paradigmas de poder demandados. No obstante, confío en que la información suministrada en el primer comentario, os pueda servir de ayuda en este sentido. Una cuestión que si me gustaría puntualizar, en la pregunta sobre la frase "amaba al gran hermano", es que, aparte de lo dicho en el comentario anterior, una de las pruebas que ayudan a interpretar el cambio de Winston desde la perspectiva constructorista, era precisamente la comparación con Julia en cuanto a la vivencia del sistema. A todo lo mencionado respecto a las búsquedas de correspondientes del contexto, que emprendía Winston para dar inteligibilidad a su malestar, puede verse en Julia que el suyo, su descontento, no se relaciona con un pasado que ya no está. Es decir, sus emociones atienden a ese presente perpetuo, que nos cuenta una compañera, que nos advierte la novela, en la que ella se ha desarrollado. En ese presente perpetuo que genera la propia lógica del doblepensar en consonancia con la estrategia de cambiar constantemente el pasado. Por tanto, las emociones de Julia, y con éstas su manera de rebelarse, son correlativas a este presente perpetuo. Su ejercicio minoritario, por tanto, cobra fortaleza bajo este argumento. Pero bueno, siguiendo con Winston y su cambio, su olvido del referente contextual que le permitía la comparación, selló definitivamente su conformidad con el sistema, sublimada en la imagen del Gran Hermano (Hermano Mayor, según traducciones literales).

Ahora bien: ¿cómo he evaluado?

He observado en estas actividades, en su mayoría, un esfuerzo importante por construir una redacción continua, aspecto que da mucho más juego a la redacción integral de los contenidos demandados. Como siempre, he valorado la actividad en razón al criterio de completad, al criterio de comprensión de los conceptos, al criterio de integralidad de los contenidos. Una actividad que cumple con todos los contenidos demandados es una actividad aprobada (yo insisto, un aprobado no es una calificación reprochable, es una calificación que ha requerido un esfuerzo importante de comprensión mínima de abarcar todos los conceptos demandados, de haber leído la novela que se muestra mediante la reflexión/ejemplificación en muchas actividades, de haber comprendido. No obstante, no son actividades ni de B ni de A porque dejan poco margen a la reflexión, porque en algún lugar contradicen un argumento inicial. Por ejemplo, decir a los proletarios como "no personas" pero adscribirlos a la lucha de goldstein en tanto minoría nómica. Si no hay más que una de estas, y lo demás es satisfactorio, la actividad tiene una C más. También lo tiene, cuando alguna de las preguntas no se reflexiona en su totalidad, no obstante, se tocan la mayoría de los conceptos. Una B es una actividad, que además de completa, aumenta en grado de reflexion en cuanto a las preguntas. Es una actividad que dialoga, que discute, que explica por qué afirma lo que afirma y por qué niega lo que niega. Una actividad con A es una actividad que, además, ofrece planteamientos. Es decir, que hilvana el relato en torno a un argumento fundamental. Por ejemplo, el control social, el control del pensamiento, la idea de institución total, etc. Una C- qué significa:

- a) una actividad que no toca todas las preguntas

- b) una actividad que hierra en muchos conceptos
- c) una actividad que o no teoriza o no ejemplifica. Por ejemplo, una actividad que sólo relata la novela, o una actividad que sólo habla de conceptos sin remitirse en ningún momento a la novela.

Pero también, una actividad con C-, si bien las menos, es también aquella:

- a) incorpora sin citación alguna, párrafos completos de algún otro texto que reflexiona sobre la novela. Es decir, una actividad que no es cien por cien original.
- b) Una actividad que comparte párrafos con otra actividad. Es decir, encontré párrafos idénticos en actividades diferentes, sobretodo párrafos que hablan de la novela, que caracterizan a los personajes. No sé, salvo argumentos contrarios, considero que esto no es lo que se pedía.

PRIMER COMENTARI DE L'EQUIP DE CONSULTORES I CONSULTORS**Apartat a)**

En primer lloc, estudiar un sistema social excepcional com el que es planteja a la novel·la ens situa d'entrada en una posició d'observadors externs. Estem davant d'un món imaginari i, a pesar de les possibles semblances, res té a veure amb la nostra realitat. La nostra anàlisi serà per tant "des de fora". No analitzarem la societat de la que formem part, amb les implicacions metodològiques, però també conceptuals que això suposa.

Naturalment el llibre és tan ric en detalls que planteja una gran quantitat d'elements importants significatius i definitoris del context social concret que ens descriu. No pretenem ser exhaustius i recollir-los tots. Per diferents motius, us hauran cridat l'atenció uns més que d'altres i els haureu utilitzat en les vostres explicacions. Referirem aquí alguns dels que nosaltres hem considerat més rellevants, tenint en compte que us proposàvem a l'enunciat utilitzar la noció "Institució Total" de Goffman.

Tenint en compte que la definició original de Goffman analitzava institucions molt concretes, existents i conegudes en la nostra societat, com els manicomis, els convents, els quarters o les presons, podríem pensar que, d'entrada, no es podria traslladar a la caracterització d'un model social de conjunt, que englobés tota una societat. Però en el cas que ens ocupa, el model social d'Oceania respondria positivament a moltes de les característiques conceptuals d'una institució total.

Per començar, la definició bàsica i general de Goffman resumiria perfectament aquesta societat-institució, pel que fa als individus membres del partit i que constitueixen les estructures bàsiques del model social. El fet de que tots els àmbits (o quasi tots com més endavant analitzarem) estiguin sotmesos a la constants vigilància i observació pel sistema de càmeres, elimina la delimitació entre els possibles diversos àmbits de les persones, i unifica en un de sol residència, treball, oci, etc. Aquesta unificació genera una sola rutina quotidiana com a fil conductor de les diferents activitats. I, per últim, per arrodonir la definició, els individus en el seu conjunt, estarien aïllats de la resta de la societat. Tot i que, tal com veiem al llibre, si hi ha una certa convivència entre els membres del partit i altres sectors socials, aquesta no defineixen les dinàmiques socials, per que són molt esporàdiques i mal vistes pel conjunt dels membres de ple dret del partit-societat-institució.

També ens permet la teoria de Goffman analitzar el significat del "jo" en aquesta societat i la importància dels rols diversos que participen en la seva definició. A Oceania tota la vida de les persones transcorre sota observació (no hi ha parets, per tant tot és un sol espai) i sota una mateixa autoritat (personalitzat en el "gran germà" però vertebrat amb l'estructura institucional de tot el partit). També tot es fa en companyia d'un gran nombre de persones que fan el mateix i reben el mateix tracte, tot està programat, la seqüència d'activitats s'imposa des de dalt mitjançant normes explícites i un grup de vigilants. Igualment i, finalment, les activitats s'integren en un sol pla racional dirigit a la consecució dels objectius de la institució. Segur que podeu recordar dotzenes d'exemples de situacions que narra la novel·la.

Pel que fa als vigilants, aquest sistema planteja una estructura complexa i molt eficaç. Explica per una banda que existeix un cos de vigilància com a tal, que fa la seva funció actuant en tots els àmbits. Un exemple seria la policia del pensament. El més espectacular naturalment és el sistema de càmeres que vigila i interactua amb els individus permanentment, estenent el control i unificant, com dèiem, tots els àmbits de la societat. Però a més, funciona un sistema de vigilància entre els propis ciutadans-membres del partit, en el que cadascú exerceix un estricte control sobre tothom que l'envolta i complementa la estructura institucional. Tothom, des de ben petit, es converteix en vigilant i delator de tothom. Així s'unifiquen els rols de vigilant i vigilat.

En aquest cas, les persones no tenen pertinences personals, les quals des d'un model social com el nostre, on té la seva importància la propietat privada, serien bàsiques per definir un "jo". De la mateixa manera l'efecte desindividualitzador de l'uniforme que porten els membres del partit té un efecte molt contundent afectant a la gestió per part de la persona del seu aspecte personal, i impossibilitant la definició que fa d'ella mateixa.

1984, mostra el procés constant de reconstrucció de la història oficial del país, manipulant dades, versions dels esdeveniments, etc., que es difonen de forma constants a través de les pantalles i les nombroses activitats d'adoctrinament. Fins i tot, refan constantment les publicacions (diaris, llibres, etc.) per deixar constància de les noves versions que, de seguida, adquireixen naturalesa de realitat indiscutible.

El protagonista coneix aquesta manipulació i desitja conèixer els fets reals ocorreguts anteriorment, vol saber detalls sobre la història no oficial per mantenir la mateixa humanitat de la persona. Per contra, el sistema pretén protegir la seva mateixa lògica d'existència i els seus objectius. Ha de garantir que la seva versió serà assimilada pels membres del partit per legitimar la seva forma d'actuar en cada moment.

En aquestes circumstàncies, Winston reflexiona sobre com resistir davant de la lògica del sistema, i veu que només pot fer-ho en els termes que el mateix sistema defineix. El "jo" només pot sorgir contra el sistema. I això vol dir que la única manera de mantenir la seva dignitat com a persona el fa caure en la mateixa lògica del propi sistema.

Pel que fa a les normes socials presents en la novel·la, el seu anàlisi donaria per a moltes pàgines. Cal tenir en compte, primer, que les normes socials es poden considerar les obligacions que tenen les persones en una situació, però també les expectatives que aquestes persones tenen sobre quin serà el comportament de les altres persones i sobre el seu mateix comportament. Això és molt important en un sistema com el que explica la novel·la en el que tothom es converteix, com dèiem, en vetllador del compliment de les normes. Qualsevol persona pot activar els mecanismes sancionadors cap a la resta de ciutadans, i, de fet, se'ls instrueix en aquesta funció social i és valorada molt positivament. Les sancions són molt temudes per que poden arribar a ser terribles. De fet, la por impregna les relacions socials precisament per aquests mecanismes de mútua vigilància.

El llibre mostra infinitat de normes, la major part implícites que estableixen i mantenen un determinat ordre social mitjançant l'organització i la regulació de les relacions interpersonals. Aquestes normes posen de manifest unes determinades relacions de poder, en el sentit que prescriuen la normalitat (i proscriuen l'anormalitat) mitjançant mecanismes de control evidents o subtils que dificulten la no adhesió a la norma: el càstig o el reforç per part de l'autoritat pertinent en una situació donada o bé la naturalització de determinats comportaments, pensaments i desigs. A més, amb aquesta prescripció de normalitat, els rols socials (entesos com a conjunts de normes associades a determinades posicions socials) condicionen la identitat de les persones.

Apartat b)

El llibre ens presenta un curiós ritual col·lectiu, anomenat els "dos minuts de l'odi", al que ens aproximarem a partir de la Teoria de la Dramatúrgia de Goffman. Analitzarem la importància del context comú i dels rols i els seus significats. Goffman definia els rols a partir de la influència exercida en el comportament de les persones del voltant d'algú que realitza una activitat. Durant una actuació poden desenvolupar-se rutines o pautes preestablertes d'acció que poden ser presentades o representades múltiples vegades.

En el cas que ens ocupa, l'establishments, aquell lloc tancat, amb barreres per a la percepció, on es desenvolupa regularment els "dos minuts..." seria el cinema. I l'escenari seria la pantalla on es projecten els discursos i les imatges.

La regió invisible comprèn la preparació dels discursos i continguts de la projecció, les variacions d'intensitat ja previstes, i la distribució planificada del públic a la sala, i la ritualització estandaritzada i rutinària que prefiguren els rols. La part visible, la façana seria la situació concreta en la que participen els assistents del partit, com a públic, presencien la projecció i participen activament, i d'una manera fixa per tal de definir i donar un sentit únic i comprensible a la situació.

Podrem a més distingir els diferents elements que configuren la regió visible en aquesta situació concreta, i són congruents entre ells. La dimensió física que s'imposa a l'escenari de l'acció, on els membres del partit estan distribuïts en les fileres per la sala, homes i dones de diverses edats, davant de la pantalla de projeccions. Aquests componen la dimensió personal, junt als policies que controlen tota l'acció. Cadascú amb els seu estatus ben diferenciat, i els comportaments esperats per ells a mida que es desenvolupa el ritual.

L'actor seria la projecció del "gran germà" que controla absolutament als assistents, quins ocupen un rol complementari. Aquesta dimensió pública del comportament tendeix a institucionalitzar-se en funció de les expectatives del públic i a adquirir un significat i una estabilitat que són independents de les tasques específiques que els actors duguin a terme, la qual cosa vol dir que es converteix en una representació col·lectiva i en un fet en si mateix, que pot ser independent del que realment passa. Però a més, en aquest cas, els individus acaben experimentant intensament un seguit d'emocions i creient-se-les.

El protagonista, que se'ns presenta com a observador d'aquella realitat, participa en realitat de la representació, per que el que està en joc és només la part visible, independentment de les consideracions i reflexions que pugui fer, o les intencions que pugui tenir.

Al llibre queda molt clar que per mitjà d'aquest procés, l'actuació de cada persona es combina amb les actuacions de les altres per tal de formar un equip i cooperar entre si per a la definició de la situació dels "dos minuts d'odi". Els seus integrants tendeixen a relacionar-se entre si a través de vincles de dependència recíproca (cadascú ha de confiar en la conducta correcta dels altres) i de familiaritat recíproca (són còmplices en el manteniment d'una aparença determinada), han de compartir i guardar secrets que podrien fer trontollar la representació i el seu significat. Com és el cas del Winston i la Júlia.

Per altra banda, aquesta situació grupal desencadena un procés de desindividualització, facilitant l'anonimat, i fent que les persones siguin capaces de manifestar una gran quantitat de comportaments hostils i, fins i tot, agressius. La pressió

grup de la majoria i la situació exerceix una enorme influència en les actituds dels membres del partit en aquesta situació.

Apartat c)

Bé, si ja hem vist l'arquitectura normativa implícita, per així dir-ho, d'aquesta metàfora d'institució total, i si a més, hem apreciat en algun grau, algunes de les fórmules mitjançant les quals, es visibilitza l'adhesió al sistema, aquesta pregunta ens demanava major concreció en aquest sentit. És a dir, ens demanava veure qui, com i en quines circumstàncies participen o participaven del sistema polític/social engendrat per Ingsoc a Oceania.

Per a donar intel·ligibilitat a aquesta qüestió era menester recórrer, en primer lloc, de la Teoria de la Categorització Social de Tajfel, els conceptes i les lògiques de la qual ens permeten identificar la posició dels subjectes entre si i pel que fa al conjunt. D'aquesta manera, es podia haver afirmat, per exemple, que existia una categorització fundacional o primària al sistema d'Oceania, tingut en la distinció entre persona/no persona. Recordem que els postulats de Tajfel ens permeten pensar les categories socials, com un reduccionisme significatiu que realitzen els sistemes socials, les estructures socials, en tant fórmules que assegurin la ubicació/classificació de l'univers poblacional entorn de jerarquies d'estatus.

D'aquí la importància en aquesta teoria dels denominats "prejudicis, tant sociocèntrics com etnocèntrics". Llavors, diferenciació, categorització, distinció a Oceania, es produeix en un primer eix, com dèiem, entre les persones (els membres del partit interior i els de l'exterior), i els proletaris. Ara bé: per què els proletaris no eren persones? Bàsicament, perquè en el sistema d'Oceania, que podem dir que és un règim sustentat en el control del pensament com fórmula de dominació, és precisament aquesta condició, la "de pensar", la qual atorga la condició de persona a un ésser humà. Això ja ho veurem quan estudiem el "doblepensar".

Llavors, qui compona "la majoria", que com sabem no és una majoria numèrica sinó relativa a la generalització del pensament/coneixement/saber dominant, és a dir, qui posseeix aquesta generalització i controla la seva producció, els membres del partit interior i els de l'exterior, assumeixen com valor suprem al pensament, que els permet concebre el món social en dues categories, i valorar positivament la seva condició. La paradoxa, en aquest cas, és que es tracta d'un sistema que valora el pensament per a conculcar-lo.

És curiós, semblaria que fins i tot ho entenen com una capacitat humana que escapa a tota intervenció humana, és a dir, a tot intent/esforç per conculcar-lo, per suprimir-lo. Com veurem, doblepensar, neolengua, i com hem vist, normes implícites, control social basat en la vigilància d'uns sobre altres (recordem que en els dos minuts de l'odi, els membres del partit exterior, al témer-se els uns als altres, exercien la seva pròpia vigilància). Recordem, també, les paraules d'O'Brien respecte a les investigacions científiques orientades a les fins de la supressió del pensament, i que no havien assolit ser efectives.

No obstant això, es deia dels proletaris, que no pensaven, i això suposa en aquest context, que no posseeixen capacitat reflexiva o de consciència. D'aquí que no importava vigilar-los, no era necessària la telepantalla, no aplicaven el doblepensar. Se'ls mostrava una única realitat, se'ls versificava la passió (recordeu el versificador, les novel·les, les cançons, els poemes, el pornosec).

Les no persones eren, no obstant això, la base que sustentava la dominació del sistema, precisament perquè "LA LLIBERTAT ÉS L'ESCLAVITUD". Era la prole la qual treballava en la producció de les armes que sustentaven l'argument de la guerra, de l'escassetat (sempre inconscients de la seva acció), que era al seu torn allò que permetia controlar la vida de les classes mitges funcionaries (partit exterior), qui si havien de pensar "un mica" per a poder exercir les funcions en l'administració que controlava el seu propi pensament.

Per tant, respecte a la categoria fundacional d'Oceania, entre uns supòsits dominants i uns supòsits dominats, entre les persones i les no persones, imperava la consigna: "LA IGNORÀNCIA ÉS LA FORÇA", i en els proles, per tant, només existeix conformitat. Ara bé, semblaria que només dintre de la categoria de persones podria donar el tipus de relacions que en el mòdul s'entenen com "relacions d'influència minoritària". Observi's, que la recerca desesperada de Winston per trobar les claus d'una possible sortida al sistema de dominació en els proletaris, li va ser descartada pel propi O'Brien al revelar-li precisament el secret d'aquesta consigna. Ja tornarem sobre això.

Llavors, dèiem, una segona categorització es produïa entre els membres del partit interior i els de l'exterior, i dintre dels de l'exterior, les generacions nascudes abans de la revolució, i les nascudes dintre de la mateixa. Així, per exemple, O'Brien encarna la veu de la majoria, dintre de la categoria "partit interior", mentre que Winston i Julia, ambdós de la categoria "partit exterior", es diferenciaven entre si en raó de la generació. La lliga antisex marcava simbòlicament en el llibre, la categoria de Julia, que Winston detestava profundament pels ideals que defensaven (Altres categories eren possibles, per exemple, Oceania/Àsia Oriental, Oceania/Euràsia, i altres subcategorías, fills/pares...).

Veiem, llavors, que a part de la veu de la suposada "gran minoria", la veu de Goldstein, subjacent durant tota la novel·la a manera de l'encarnació de l'enemic, de la mateixa manera que, segons veiem en el llibre d'aquest, el Gran Germà encarna o personifica la veu de la majoria, del pensament de Ingsoc. Pot dir-se, llavors, amb independència de si Goldstein existia o no, si era o no una invenció del partit (cosa que d'altra banda, en el context de la novel·la era irrellevant, almenys per a la majoria), la veritat és que per a Winston, i fins i tot per a Julia (per a O'Brien?), Goldstein composava una minoria "nòmica". Els seus ensenyaments estaven carregats de reflexió, de coneixement, i a través d'aquestes, de propostes per a conèixer/acabar amb el sistema de dominació. Aquesta circumstància podia haver dut a pensar, que les accions "rebels" de Julia i Winston no podien considerar-se en els termes d'una minoria també "nòmica". Donades les possibilitats que deixava el sistema per a rebel·lar-se, pensar-los com "minories anòmiques" era el més senzill de suposar.

No obstant això, si atenem que la narració del llibre ens mostra una realitat en progrés, és a dir, un sistema que s'està perfeccionant en els seus mecanismes de control de la realitat, del pensament, observi's que ni a la Julia ni al Winston s'ha produït aquest control absolut, però ni tampoc en els més "lleials" i "obedients", com pot ser el cas de Parsons. Aquest últim va ser denunciat per la seva petita filla, doncs com bona "espia" lloada pel seu pare, ho va sorprendre una nit parlant dormit, balbotejant que "odiava al Gran Germà". Curiosament, aquesta era la mateixa frase que havia escrit Winston en la seva llibreta, en el seu moment sense saber per què, com Parsons, tampoc ho va saber. Però l'odi d'ambdós era diferent, per tant la seva condició de minoria i/o acte minoritari.

Diguem, si entenem la minoria com una pràctica basada en un discurs, i suposem que "odiar al Gran Germà" era un discurs compartit per ambdós, la diferència es trobava en la consciència d'això, i en l'adhesió o no a aquest discurs. En el cas de Parsons, el seu odi pot comprendre's com una fallada del sistema, com una dissonància que encara queda en aquest, bé en el seu inconscient, però que és una producció discursiva d'una minoria. En el cas de Winston, veiem precisament que comença amb una intuïció, una passeig per una botiga antiga, una necessitat d'escriure aquesta frase, una sensació dissonant que a poc a poc va evolucionant fins a transformar-se en una recerca de claus, com dèiem, per a emprendre una acció que trenqués el discurs majoritari, a la majoria.

Com dèiem, la seva recerca tenia diversos fronts: són els proletaris la salvació? I després, necessitava confirmació que els seus records eren certs perquè les seves recerques es transformessin en propostes concretes. I són aquestes, precisament, les quals troba en el llibre de Goldstein, en el llibre de la Germanor. Unes altres no, unes altres les hi pregunta a O'Brien, quan estava a punt de transformar-lo en "no persona". No obstant això ho corrobora.

Si ho vam pensar bé, just abans de la seva transformació, va esdevenir "minoria nòmica" (strictu sensu). En el cas de Júlia, pertanyent a una generació nascuda després de la revolució, també podia pensar-se que la seva dissidència era anòmica. No podia ni pensar en la complexitat/totalitat del sistema, i tot just arribava a realitzar "malifetes" per a trencar les prohibicions implícites. Fins i tot quedava dormida quan Winston li llegia el llibre de la Germanor, el de Goldstein.

No obstant això, des de la seva construcció de la realitat del sistema, ella resultava ser "una transgressora amb consciència de ser-ho", i creiem, d'aquesta manera ella promovia una resistència al sistema de dominació. Comprava productes en el mercat negre, de contraban, solia passejar per llocs solitaris, tenia vida pròpia si s'ha de jutjar per les seves escapades al camp. No conforme amb això, ella més que Winston, no era penetrada per la passió durant els dos minuts de l'odi. Observi's, al començament del llibre, Winston la pensava com la més lleial, la més enfurida en aquests dos minuts. Temps després, ella li comenta com cal actuar tant en públic, com en privat. En ella, queda clara la regió invisible de la seva actuació, i sobretot, per a ella era actuació. I això era, precisament, allò que més danyava la dominació d'Oceania.

Si recordem les paraules d'O'Brien, quan torturava a Winston, li deia que abans de vaporitzar-lo, s'intuïa que això anaven a fer amb Julia, havien de transformar-lo en una persona conforme amb el sistema, que ho cregués, que ho sentís, tot es canalitzaria i sublimaria, com després es veu, en el seu emergent "amor al gran germà". O'Brien deia, llavors, que no havia de morir com un màrtir sinó com un subjecte consumat de la revolució.

Llavors, actuar amb conformitat, com era el cas de Julia, probablement de la seva generació, i fer-lo de manera deliberada, era una pràctica més aviat "nòmica". Era una proposta/aposta. Clar, si vam considerar que era pràcticament impossible que això es "prediqués" i "prodigués" pel món social, s'entén que un podia dubtar sobre la influència d'aquesta minoria.

No obstant això, "el lloc on no hi ha foscor", l'excés de vigilància", ens parla més aviat d'un teixit social permeabilitzat per pràctiques minoritàries, o almenys per la seva amenaça. Per això, també, com veurem, el diccionari de neollengua anava per la seva onzena edició que, segons Sime, la llengua, per tant la realitat, la capacitat de versionar-la, quedaria absolutament conculcada en la seva variabilitat. S'intueix, llavors, en aquest procés, una lluita si bé soterrada entre majoria i minoria nòmica. Per a majors mostres, entre Julia i Winston van conquerir el més nòmic de la seva proposta,

van tenir sexe amb plaer, és a dir, van cometre sexocrimen de manera deliberada. En ells, llavors, no s'adverteix l'efecte devastador del doblepensar

Apartat d)

I així connectem amb aquesta qüestió. Ja hem parlat de les categories, de la condició de no persona, dels proletaris. Ara reprenguem-les per a parlar de les distincions del poder, de l'exercici de la dominació per tant. Un entreveu, i així se'ns mostra en el llibre de Goldstein, fins i tot en la lucidesa d'O'Brien, una estructura jerarquitzada en la qual, els membres del partit interior eren els dominadors i els membres del partit exterior els dominats. Si pensem en la relació de Winston amb el hablaescribe, d'un costat i de l'altre, recordem com O'Brien escrivia les ordres que havien d'executar-se, com les que rebia Winston (REF: GH, crimental, doblemasnubueno, no persona, vaporitzar), un pot suposar que les accions de Winston, dels seus iguals, estaven basades en l'Obediència, que com hem vist, per exemple en Winston, es produeixen quan l'individu perd agència del que fa i es transfereix a una altra instància, que crea un "estat agent" en el qual, el subjecte, no és ni responsable ni autor de les seves pròpies accions.

Se'ns diu, que l'autoritat ha de ser legítima i a Oceania hem vist, que l'autoritat es legitima en raó de l'oblit. També en raó de la sublimació dels arguments a favor del "Gran Germà", d'Oceania. Des d'aquest punt de vista, podríem pensar que O'Brien és un actor lúcid, que està per sobre dels mandats de Ingsoc, que és conscient de tot, com si fos el científic de l'experiment de Milgram, o bé, això que sempre es diu de l'estrateg o cap de l'exèrcit. El qui dóna les ordres, a qui tot se li ocorre. És a dir, un representant d'una classe, que està més enllà del bé i del mal, que conscient i maquiavèlica, assumeix crear un sistema, emprar les armes per a gaudir en endavant de privilegis. Però que és conscient, que té la capacitat d'enganyar, que coneix la veritat, que domina.

De l'altre costat, uns dominats, víctimes, enganyats, manipulats. Diguem, que aquesta seria la reducció del paradigma jurídic o jeràrquic del poder. Els qui ho tenen, els qui no ho tenen. No obstant això, el paradigma estratègic ens diu altra cosa: ens diu que el poder es fonamenta en estratègies que estan disseminades en el teixit social, que per tant és la pròpia estratègia la qual converteix a uns en dominadors i a uns altres en dominats, si és aquesta la qüestió.

Com la qüestió del relat és l'exercici del poder a Oceania, per tant de la dominació, veiem que si alguna vegada van ser lúcids, impermeables a la seva pròpia creació, la veritat és que tant els membres del partit interior com els membres del partit exterior, se sotmeten als mandats de Ingsoc, especialment a la gran estratègia de control tinguda en el doblepensar. Pot pensar-se que aquesta, dins de la mateixa lògica de la "dissonància cognitiva", en el sentit que estableix el sosteniment simultani de dues cognicions contràries, de dues creences, tot seguit d'una acció realitzada. No obstant això, el doblepensar és, en realitat, una gran estratègia de reducció de dissonància, que consisteix precisament en negar-la.

Diguem, que l'experiència de Winston era constantment "dissonant", que anava incrementant-se conforme la seva recerca es transformava en continguts cada vegada més conscients. La seva incessant recerca, pot dir-se, era de trobar la veritat dels fets, per a prosseguir a la seva reducció, de fet ho aconsegueix quan O'Brien li ensenya la foto d'aquells dissidents. Però el doblepensar, de fet, entén que és possible sostenir aquestes cognicions sense que per això existeixi el malestar. No hi ha problema a afirmar i negar alguna cosa, de fet, quan apareix un símptoma contrari de negació de la realitat existent, per exemple, el pensament que apareix a Parsons en els seus somnis, el doblepensar estableix l'oblit com estratègia conseqüent.

Si recordem, quan Winston estava sent "entrenat" en el doblepensar, 2 més dos són cinc, o sis, ell intentava creure's, o fer creure a O'Brien que si, que pensava que era cert, però O'Brien sostenia que no, que no era per acord induït, que no bastava la seva confusió, que havia d'oblidar el 4, o que no havia de causar-li interferència. Quan O'Brien llença la fotografia pel "forat de la memòria", Winston reflexiona sobre el següent: diu, alguna cosa així, "el pitjor, és que segurament O'Brien creu que de debò aquestes persones no van existir". És a dir, O'Brien no tenia conflicte amb les dues versions, per a ell no eren una veritable i l'altra falsa, per a ell eren dues veritats que coexistien mentre l'evidència romania, però que la podia oblidar sense problemes després de desaparèixer l'evidència.

Llavors, a part de les grans consignes del partit, a part de les telepantalles, aquesta manera de paracrime, si cap, havia, i de fet era practicada tant per superiors com per inferiors, de forma tal que tots quedaven sotmesos a aquesta lògica del pensament. Amb això, com també deia O'Brien, el transcendent és el partit, les seves consignes, les seves idees, la seva realitat. Les persones són les úniques que desapareixen, i així se sosté la dominació, es perpetua. En altres paraules, en el paradigma estratègic, ningú pot estar per fora de l'estratègia, de la racionalitat que aquesta imposa. Per això, és que les perspectives construccionistes sostenen que la realitat és construïda, i d'aquestes construccions participem tots, com millor pot veure's en la qüestió sobre la neollengua.

Apartat e)

Resulta una certa paradoxa que haguem de destacar el paper del llenguatge en la construcció de la realitat social, aplicant-lo a la història del llibre, en la que el lingüista especialista, conegut del protagonista, gaudeix tant davant de la possibilitat d'anar reduint el llenguatge oficial "destruint" paraules i expressions, reduint progressivament l'univers simbòlic del sistema. El procés pretén anar reduint la capacitat de pensament dels individus per arribar a un estat ideal en el que s'ha simplificat de tal manera, que son necessaris per interpretar i gestionar la realitat molts pocs significats, i per tant paraules. D'aquesta manera es redueix també la vida en general a unes quantes funcions bàsiques, sense massa elaboració.

Aquest procés ideal pretès pel partit, de modificar progressivament llenguatge i pensament, pretén en realitat reduir la variabilitat de discursos a la mínima expressió amb voluntat hegemònica. Un context històric més obert, en el que hi hagi més riquesa de significats i més complexitat de llenguatge afavoreix la variabilitat de discursos. El partit te clar que vol reduir-ho tot plegat i situa en aquesta evolució simplificadora la perfecció del sistema, i a la vegada del llenguatge. Menys llenguatge, menys significats són sinònims de perfecció.

Apartat f)

Si recapitem el debat sobre emocions, vam trobar una relació entre el context i l'emergència de certes emocions. Doncs bé, si recapitem tot l'exposat fins a ara, vam trobar que les emocions de Winston es van anar construint en un context que ha anat variant en els seus referents. De fet, ha estat variant precisament amb la intenció de produir pensaments i emocions determinats, sota estratègies que impliquen ni més ni menys que esborrar les referències del context que donen intel·ligibilitat i sentit a aquestes emocions. Això explica, llavors, per què Winston sentia coses que no entenia, tenia imatges que no podia confirmar en l'entorn, records que ja no tenien corresponent en la realitat sempre canviant. Ell necessitava aquests referents, no obstant això, s'entén que les seves emocions van ser fruit d'un context específic, per això, ja estaven en ell.

Entretant, la neolengua i la seva funció reductora: una realitat que no es pot duplicar en la seva contrari. Un doblepensar que postula la no afectació, el sosteniment de dues cognicions, fan de Winston, de les seves emocions, sobretot cap al Gran Germà, un assumpte de no identificació amb el context. No obstant això, ell troba tot, complerta el trencaclosques, reconstrueix per així dir-lo, el o els contextos que donen intel·ligibilitat a les seves emocions anteriors, noves. De fet, com ja hem dit, en el procediment de tortura, es reafirma en tot això, és quan aconseguix els referents contextuais "perduts". Però, la tortura tenia la intenció de "socialitzar-lo" precisament en el doblepensar, sobretot en les seves fases, coexistència de cognicions, assumpció de la nova realitat (Oceania ara està en Guerra amb Euràsia, Oceania mai ha estat en guerra amb Àsia Oriental, i a la inversa), i amb l'oblit.

No obstant això, el procediment reductor o conculcador dels diferents contextos, diferents passats, no eren suficient a Oceania. Per això, la tortura es basava en un procediment conductual, que culminava en la confrontació de la persona amb les seves fòbies. Precisament amb tot allò del context, que alguna vegada va significar com el més terrible. Ell l'hi va revelar sense saber-lo a la telepantalla, quan estava en aquella habitació sobre la botiga, i quan li van confrontar amb la seva fòbia a les rates, en l'habitació 101, va haver d'assumir, en paraules d'O'Brien "CREURE" ("ara cal que crequis, Smit"). Això era l'important per al sosteniment del sistema, com dèiem. Per a això, llavors, havia d'esborrar-se de la faç de la persona precisament aquesta condició: desposseir-lo de tot referent i convertir-lo en simple animal de conducta. És a dir, esborrada la seva reflexió, la seva capacitat de llenguatge, de versificar el món. Winston, al traïr l'únic valor social, humà que li quedava, va traïr a Júlia, la va deixar d'estimar, va sublimar, va assumir definitivament l'única versió de context possible, "estimar al gran germà".